

Ardeaulul Economic

ORGAN AL INDUSTRIEI, COMERTULUI ȘI FINANȚEI DIN ARDEAL ȘI BANAT

Director:
TRAIAN CHIRILA

ABONAMENTE: 1 an 6 luni
800 400
Particulari, Autorități, bănci și întreprinderi în
distrisile și comerțiale 1000 500
Publicații em-patră Lei 10.

Redacția și administrația
Str. Minerva No. 7.
CLUJ. TELEFON 444

Congresul proprietarilor de case din Cluj

Azi în 12 Septembrie a avut loc congresul proprietarilor de case din Cluj, la care în foarte mare număr proprietari a luat parte.

Grație muncii încordate a biroului Uniunii proprietarilor din Cluj în frunte cu d. dr. Joan Cozma notar public și președintele Uniunii și dlui Carol A. Jahoda, care a dovedit o putere de organizare supraomenească, congresul proprietarilor din Cluj atât în ceiace privește partea morală cât și numărul participanților, cât și vine interes al acestora, apoi copioasă ordine de zi, a raportat stralucite succese, lucru ce v'a avea desigur răsunet și efectele și scopurile urmărite de proprietari de case.

Și dacă facem o scurtă reviză numai a lucrurilor, trebuie să constatăm că o firească manifestare congresul proprietarilor și ca acolo unde s'au hotărât asupra atator interese economice și sociale asupra căminului, asupra averii agonosită o viață dealungul și capitalizată într'o mică căsuța pentru asigurarea bătrânețelor, acolo unde s'au făcut protestări împotriva samavolnicilor și ilegalităților făcute prin legi speciale în detrimentul proprietății urbane, acolo trebuia să fie cu toții acei, cari au suferit de pe urma acestor samavolnici săvârșite prin ordonanțele de rechiziții, printr'o lege a chiriilor, care a creat o situația insuportabilă pentru proprietarii de case, și o favorabilă situație pentru o mare parte a locatarilor cari la adăpostul acestor legi protecționiste se bucură de drepturi cari în timpuri normale au

fost și vor fi desigur absolut imposibile.

Acolo ne-am dus și noi să ne convingem despre adevărul acestor lucruri. Solemnitatea congresului, popularitatea, și unitatea de doleanțe a tuturor oratorilor ne-au convins să dăm crez acestor tuturor plângeri ale proprietarilor de case.

Intr'adevăr dacă în privința rechizițiilor, a nerespectării contractelor, a dreptului de proprietate și lipsei de conservare a proprietății urbane numai pe jumătate sunt adevăruri ceiace s'a spus la acest congres, trebuie și recunoaștem că situația de-a fi proprietar de casă nu numai că nu este tristă, dar este și păcat. Este păcat, pentru că cei mai mulți dintre proprietari de case, afară de puține cazuri excepționale, nu sunt bogătași de război, sau mari proprietari de palate, ci unii funcționari vechi, pensionari mici proprietari, cari trăiesc din venitul acestui avut. Și dacă ne gândim că suferințele aceste au dus până într'acolo de-a fi proprietarii aurenunțat la repararea proprietății lor, a casei rechiziționate cu forța, se explică în mod categoric tristul aspect al urbelor noastre frumoase și frumoase odinioară, se explică mizeria și criza de locuințe și lipsa desăvârșită a construiților.

Statul prin legi speciale nu a apărut proprietatea urbană, ci dimpotrivă prin legi excepționale prin rechiziții și legea chiriilor protecționistă locatarilor și funcționarilor a făcut ca situația de astăzi să ia naștere.

O laudabilă inițiativă pornită de câțiva însuflețiți pur-

tători de interese ale proprietății urbane, și doritori de-a salva ce ne-a mai rămas, și pentru aduce viața noastră pe acest teren la normal a început o organizare a proprietarilor de case, rezultatul căreia a fost și congresul de azi din Cluj.

Felul cum s'au desbătut aceste probleme foarte importante din punct de vedere social și economic va asigura rezultatul urmărit și care va duce acolo ca dreptul de proprietate să fie respectat, iar locatarii să fie tratați în mod egal, să nu existe protejați și spoliați, ci la fel ca în timpurile normale raporturile dintre proprietarii de case și locatar să fie în perfectă armonie și să se reguleze după regula normală a cererii și ofertei.

Ajungând aici, starea anormală va lua sfârșit și nu va fi nevoie de legi speciale, de rechiziții forțate, nici nu se vor mai face abuzuri și anomalii, nu se va mai face deosebire între chiriaș „cu și fără bon” de rechiziție, decât între locatar, care respectă contractul și legea, și proprietar care respectă pe locatarul său.

Aceste sunt impresiile ce le-am cules dela congresul de astăzi al proprietarilor de casă.

Congresul de astăzi s'a deschis la orele 10 a. m. în asistența unui numeros public din Cluj și a reprezentanților sindicatelor din întreaga țară, și a autorităților locale. La congres au fost prezente delegațiile noastre ale sindicatelor, uniunilor și asociațiilor de proprietari din: vechiul Regat, București, din Chișinău, Cernăuți, Arad Brașov, Oradea, Timișoara, Târgu-Mureș. Au aderat telegrafic la uc-

erile congresului organizațiile din: Turda, Sătmăr și Sibiu.

După încheierile lucrărilor preliminare, în cursul cărora s-a putut constata o perfectă solidaritate ce domnește între toți proprietarii din întreaga țară în ziua de 12 septembrie 1926 ora 10 a. m. s-a deschis în sala mare a Primăriei Cluj, congresul însăși. După propunerile dd. Gheorghe Jemna (Cernăuți) și Dr. Petru Mețeg (Cluj) biroul a fost constituit în modul următor:

Președinți executiv: Dr. Ioan Cosma (Cluj). Copreședinte: Fekete Nagy Bela (Cluj). Copreședinți: Bustya Ludovic (Târgu-Mureș), Pompei Cioban (Timișoara), Traugott Copony (Brașov), Căpitan N. Costescu (București), Alexandru Cylocai (Cluj), Gheorghe Jemna (Cernăuți), dr. Miron Justin (Arad), Izidor Schwarz (Oradea). — Vicepreședinți: Leopold Fischer (Târgu-Mureș), Alex. Gervanovits (Timișoara), Dr. Lengyel Sigmund (Oradea), Ludovic Mudra (Târgu-Mureș), Valeriu Neamțu (Cernăuți), D. Pavelescu Dimo (București), Arsenie Vlaicu (Brașov). — Secretar General Carol A. Jahoda (Cluj). — Secretar congresului: Dr. Aladar Görög (Târgu-Mureș), Dr. Paves Stainitzer (Arad), Dr. Victor Ziske (Brașov), Vasile Zsombori (Cluj). — Verificatori ai procesului verbal: Frideric Gross (Cluj), Maior Th, Jacoban (Cluj).

Domniul Dr. Ioan Cosma, Fekete Nagy Bela, Szász Stefan (Cluj), Căpitan N. Costescu, Bosnieț Paraschivescu, Dr. Pavelescu-Dimo (București), Dr. Sigm. Lengyel (Oradea) Valeriu Neamțu (Cernăuți), Miron Justin (Arad), Arsenie Vlaicu (Brașov) și Traugott Copony (Brașov) au expus în cuvântări serioase, situațiunea extrem de îngrijitoare a proprietății urbane insistând asupra măsurilor ce trebuiesc luate pentru salvarea acestei proprietăți.

Prezintă salutul vechiului Regat, d. Căpitan N. Costescu, salutul Basarabiei d. Dumitru Udreșii, salutul Banatului d. Pompei Cioban, deputat și salutul Bucovinei d. Gheorghe Jemna, președintele Uniunii Cernăuți.

Referatele sunt susținute în mod documentat de următorii domni:

a) Legea chiriei — referent Dr. Ignat Bartha.

b) Rechizițiile — referent Dr. Aurel Blaga.

c) Camerele proprietarilor — referent Dr. Josif Spitzer.

d) Exproprierea intravilanelor — referent Dr. Géza Kiss.

e) Cărțile funduare — referent Dr. Petru Mețeg.

f) Taxele comunale — referent Inginer Aron Maksai.

După exprimarea diferitelor păreri s-a redactat și primit în unanimitate următoarea moțiune:

Congresul proprietarilor de case din țară intrunit la Cluj, în ziua de 12 septembrie 1926, congres la care a luat parte delegații tuturor organizațiilor recunoscute, luând cunoștință de doleanțele exprimate de diferiții uniuni, ascultând referatele diferitelor delegații și referanți, constatând situațiunea tristă și extrem de îngrijitoare a proprietății urbane a votat în unanimitate următoarea moțiune:

a) declară că toată activitatea sa, ca preocupățiunea tuturor asociațiilor proprietarilor urbane, are în vedere numai binele și propășirea țării și a națiunii române respingând deci orice înșurare cu privire la vre-o lupă de clasă sau cu privire la prigonirea funcționarului public și celui nevoiaș.

b) care însă că în locul arbitrarului să domnească respectul legii, în locul protecției și a favorizării și al bunului plac să fie introdusă dreptatea, iar demagogia să fie înlocuită prin munca productivă.

c) în consecință raporturile dintre proprietari și chiriași să se schimbe devenind civilizate — ele să fie bazate pe drepturi și obligații bine definite, iar actualii chiriași să fie puși prin măsuri definitive, în situație de deveni proprietari de case, evitându-se pe pitor orice măsuri silnice și vexatorii.

În realizarea acestui plan congresul decide:

In privința legii chiriilor:

cere Guvernului imediata abolire a legii pentru prelungirea contractelor de chirii (legea Mărzescu) și libertatea absolută a tranșacțiilor de chirie. Normalizarea introdusă în toate ramurile ale vieții economice și sociale trebuie să fie introdusă și pe teren locativ.

In privința rechizițiilor:

cere în numele proprietarilor din întreaga țară, în special însă în numele proprietarilor din ținuturile alpine, ca printr-un jurnal al Consiliului de Miniștrii să se scoată imediat din vigoare jurnalul actualului Consiliu No. 2345 din 5 Oct. 1923 publicat în Monitorul Oficial No. 152 din 10 Oct. 1923 și în consecință imediata încetare a regimului rechizițiilor, care a pus la grea încercare spiritul de răbdare

al locuitorilor noilor provincii, fie ei proprietari, fie chiriași.

In privința camerelor proprietarilor urbani:

cere Guvernului să legitimeze înființarea camerelor proprietarilor de case din țară, cu o uniune a acestor camere la București având ca program:

1. Apărarea intereselor proprietății urbane.

2. Construcția de clădiri etfite pentru categoriile lipsit prin realizarea de uoui împrumuturi etfite în străinătate, servind ca gaj imobilele existente.

3. Urbanitatea: dezvoltarea modernă a orașelor prin inițiativa și cu concursul efectiv al acestor camere. Asigurându-se acestor camere întreaga independență, fără ale expune influențelor politice.

In privința exproprierei intravilanelor:

cere Ministerului de Agricultură și Domenii să emită un regulament de aplicare a articolului 14 din legea pentru reforma agrară care regulamentează să desvolte în mod amănunțit principiile acestui articol. În special Ministerul să ordone să nu se procedeze la exproprierea intravilanelor, decât în cazul când „nevoia” arată de lege există într'adevăr, adică după o minuțioasă examinare a situațiunei în fiecare oraș, la care examinează și ia parte și un delegat al proprietarilor urbani.

In privința cărților funduare

cere Ministerului de Justiție ca pentru asigurarea dreptului de proprietate și a creditului să binevoiască a lua măsuri ca în orașul Cluj, cărțile funduare să fie puse în curent cu starea reală a proprietății, ordonând terminarea comasării, transformarea cărților funduare și rezolvirea celor peste 10.000 acte în restanță.

Proprietarii sunt dispuși ca în scopul aceasta să aducă jertfe materiale suportând cheltuielile în raport cu întinderea la valoarea terenurilor. Aceleași măsuri să impun în celelalte orașe cari au situația similară.

In privința taxelor comunale:

Ministerul de Interne să intervină pe lângă Consiliile comunale ca la fixarea bugetului numai cheltuielile ordinare, să se acopere din veniturile generale iar investițiile să se acopere din excedente și împrumuturi. Amortizarea împrumuturilor pot figura în cheltuielile ordinare.

GAZUL METAN

Dir. Ing. Dr. Armin Balog Nitrogen A. G. Diciosântmartin

VII.

Gazul Natural ca combustibil în Industrie

Combustibilul se întrebuintează în industrie în primul rând pentru producerea energiei, ceace este posibil în două feluri. În primul caz, adică combustibilul în motor (motoare cu explozie; cu țifei, de benzină și gaz) iar energia produsă în felul acesta o întrebuintăm pentru acționarea motorului. Al 2-lea caz, mai răspândit, când combustibilul evaporizează într'un cazan vaporii necesari punerii în mișcare a motorului (mașina și turbina de aburi).

Dintre cele două sisteme, primul este mai economic, deoarece la motoarele cu explozie energia calorică inerentă combustibilului, se poate utiliza mult mai bine decât la mașina de aburi, sau turbina. Măsura utilizării căldurii este pendinte de temperatura mediului care produce forța (gaz, aburi, aer.) la începutul și sfârșitul muncii prestate. Temperatura finală iarăș depinzând de aerul atmosferic, se sustrage schimbărilor voite, rezultând că potențarea utilizării se poate obține numai prin urcarea temperaturii inițiale, ceace la motoarele de gaz

este mai ușor realizabil, decât la mașina de aburi. La motoarele cu explozie, temperatura gazelor este cu mult mai mare decât ceace a aburilor conduși în mașina de aburi sau turbină. Cu toate acestea, chiar și la motoare cu explozie, se poate utiliza numai cca 30 la sută din energia calorică a combustibilului, iar în turbinele cele mai bune numai 16-17 la sută.

Energia calorică s'ar putea întrebuinta în mod simțitor mai rațional, dacă pe pământ ar urma din nou o epocă glacială, și în mod perfect, dacă atmosfera pământului s'ar răci la minus 273° C, ceeca cred, nu dorește nimeni deocoman-dată. În viața practică însă, utilizarea energiei calorice se face în condițiuni cu mult mai proaste. Într'o centrală de forțe motrice bine condusă, pentru producerea unei energii de 1 KW. este nevoie de un combustibil având 6000 calorii. Față de ceasta, experimentele făcute, au dovedit că alocurea pentru producerea aceluiaș KW. se întrebuintează în loc de 6000 calorii,

12-15000, iar în unele centrale de forțe motrice cu un rendement scăzut chiar și 25-30000 calorii, ceace înseamnă că se consumă de 5-6 ori mai mult combustibil, decât este nevoie în tehnica modernă.

Acele pierderi, de cari vorbeam mai înainte, se pot împărți în 2 grupuri, adică:

1. Pierderi în mașină, turbină, sau cazane, fără a lua în considerare rendementul acestora, și

2. Pierderi înregistrate în instalația cazanelor.

Dacă un cazan este bine construit și instalat, adică zidăria este executată cu pricepere, și alimentația se face cu apă corespunzătoare, atunci efectul cazanului este în funcțiune numai de felul cum se face combustiuinea.

Cu cât este mai perfectă arderea, cu atât mai mare va fi rendementul cazanului. Avantajul combustiuinei cu gaz, față de ori care altă combustiuinea, este tocmai că aci se poate obține mai ușor arderea perfectă.

Înainte de intra în fondul chestiuinei, cred că este necesar, să spun câteva cuvinte asupra gazului natural, ca combustibil. Gazul metan este incolor și în catițăși mici inodor. Dacă emană în cantități mai mari, are miros. Greutatea specifică a 1 m³ de gaz este 0.68 kg., iar valoarea combustibilă cca 8200

calorii, adică 1 m³ de gaz este echivalent cu 1 kg. cărbune de piatră de Prusia, cu diferența, că arderea perfectă a gazului este mai ușoară decât a cărbunelui, așa că în realitate 1 m³ de gaz poate desvolta mai multă căldură decât 1 kg. de cărbuni de Prusia. Dacă arderea este perfectă, în gazele de ardere se produce 11.7 la sută CO² bioxid de carbon.

Revenind la ardere, ceasta o putem numi atunci perfectă, dacă materiile inflamabile ard fără rezidui, transformându-se în combinațiuni chimice, a căror producere este urmată de cea mai puternică emanație de căldură. În combustibil materia inflamabilă este cărbunele și hidrogenul (ev. sulfur). Cărbunele arde perfect, dacă se transformă în bioxid de carbon, iar hidrogenul în apă. Dacă 1 kg. de cărbune se transformă în bioxid de carbon, se produce 8100 calorii. Dacă însă arderea nu este perfectă, din cărbune se naște cu monoxid de carbon, din care 1 kg. dă numai 2300 calorii, față de 8100 calorii obținute la transformarea cărbunelui în bioxid de carbon. Aceasta înseamnă că prin arderea perfectă a 1 kg. de cărbune obținem o căldură de 4 ori mai mare, decât la arderea imperfectă.

Se impune întrebarea, care sunt condițiunile arderei perfecte sau neperfecte. Aceasta este în funcți-

une de cantitatea aerului și felul cum acesta este introdus în focar. De ex. pt. arderea perfectă a 1 kg. cărbuni este nevoie de cca 9 m³ aer, sau mai bine zis de oxigenul ce'l conține acest aer. Dacă eu pulverisesc 1 kg. cărbune și'l amestec cu 9 m³ de aer, și acest amestec îl introduc în focarul înainte încălzit, atunci obțin ardere perfectă, fără nici o producere de flăcări, și degajez energia calorică totală inerentă cărbunelui. În cazul însă când cărbunele întrebuintat se află în bucăți, amestecul aerului și a cărbunelui nu se poate face în condițiunile de mai sus și deci arderea va fi neperfectă. Cu cât straturile de combustibil de pe suprafața grătarului sunt mai puțin sistematice, adică inegale, cu cât bucățile sunt mai mari, cu atât mai prost va fi rezultatul arderei. De aci rezultă că la întrebuintarea combustibilului în bucăți (nepulverizat) nu se poate realiza ardere perfectă fără fum și flăcări (și flăcări este semnul arderei neperfecte).

Avantajul combustiuinei cu gaz este tocmai, că amestecul potrivit și sistematic al acestuia cu aer, se poate face fără dificultăți și obține în cazul acesta ardere perfectă fără fum și flăcări, valorizând aproape în întregime energia calorică a gazului.

Gazul metan din Transilvania

este în deosebi apt pentru scopur de combustiuinea, deoarece conține aproape 100 la sută CH₄ (metan), adică gaz combustibil. (Câmpurile de gaz din America nu debitează gaz natural de puritatea acestuia).

Pentru demonstrarea gradului de perfecțiune a arderei, poate servi o uzină unde arderea gazului este încontinuu supravegheată de chimiști, și unde produsele de ardere conțin cca 11.2 la sută bioxid de carbon, adică arderea este aproape ideală și atinge aproape maximul teoretic. Dar și în cazanele obișnuite se poate obține 10 la sută. Mai mult nici nu se poate pretinde dela combustiuinea practică. Față de ceasta, combustiuinea cu cărbuni reclamă cel puțin cu 50 la sută mai mult aer, ce trebuie introdus cazan și atunci în loc de 21 la sută teoretice se realizează numai 14 la sută bioxid de carbon. Adică gazul metan, presupunând că arderea se întâmplă fără perturbății, — ceace este mai ușor ca la combustiuinea cu cărbuni, — se transformă complectamente în bioxid de carbon și vaporii de apă, așa că nici un fel de produs de ardere nu este permis să iasă pe coș. Coșurile fumegânde vor dispărea, ceace din punct de vedere igienic nu este neînsemnat.

Împrejurarea că gazul metan se poate arde fără formațiuni de fum și impurități și de alt avan-

Bugetele întreprinderilor comunale să fie fixate după uzul comercial și nu după monopolul ce l'are comuna respectivă. Conducătorii acestor întreprinderi să aibe titlurile și pregătirile cerute. Consiliile să fie îndrumate să desbată bugetele în fața comisiunilor speciale prevăzute în lege, iar înainte de a se decide asupra lor să stea la vedere publică 30 zile pentru ca orice cetățean să-și poată face observațiunile sale.

Congresul în aclamațiile generale a hotărât expedierea următoarea telegramă: „Majestății Sale Regelui Ferdinand I al României, București, Palatul Regal Congresul proprietarilor de case din țară întrunit în Cluj în ziua de 12 septembrie 1926 cu participarea tuturor reprezentanților asociațiilor recunoscute îndreptată privirii către Majestatea Voastră și mă insarcineză să depun la scările tronului sentimentele de adâncă iubire de neștrămutată loialitate și de profund respect al tuturor proprietarilor urbani din întreaga țară.

Citirea telegramii a fost ascultată de întreaga și numeroasa asistență în picioare.

S'au redactat și trimis telegrame rezumând cererile proprietarilor exprimate prin rezoluțiunile votate următorilor domnii Miniștri: General Alexandru Averescu, primministru, Octavian Goga, Ministru de interne Constantin Bucșan, Subsecretar de Stat la interne, Constantin Garoflid Ministru agriculturii și domeniilor, Teodor Cudalbu Ministru Justiției

Grigore Trancu Jași Ministru Muncei și Ocrotirilor sociale, Petru Groza Ministru de Stat d. M. Manoilescu, secretar de stat la departamentul Finanelor.

După încheierea referatelor s'a intrat în discuția acestora la care i-au parte d. Dr. Pavelescu Dimo Paraschivescu, București d. Vlaicu Arosnie Brașov, d. dr. Miron Iustin Arad, d. Zsombori Cluj, d. T. Copony Brașov, propunând diferite mici modificări la referatele făcute.

D. căpitan Costescu, din București mulțumește presei care ia parte la congres, apoi în numele tuturor sindicatelor din țară organizatorilor acestui congres pentru munca temeinică depusă pentru strălucită reușită și invita la solidaritate pe toți proprietarii de case în vederea realizării scopurilor urmărite în acest congres.

După congres la restaurantul „Central” masă comună la care a luat parte aproape toți congresiștii.

Au tostat d. C. A. Jahoda, d. Paraschivescu, d. Pavelescu, d. căp. Costescu și d. dr. Cosma, președintele sindicatului din Cluj care mulțumește participanților pentru viul interes ce l'au dovedit prin prezenta la congres și calabrarea pretioasă prin care au făcut ca congresul de astăzi să aducă rezultate atât de importante, ale căror rezultate satisfacătoare desigur nu vor întârzia.

Dacicus

Anchetele noastre.

Improprietărea Moșilor

Moșilor li-s'au dat păduri. — Situația economică a județului Cluj. — Declarațiile dlui prefect Dr. Marcian Călușiu

Problema cea mai mult agitata de importanță economică și agrară a județului Cluj se apropie spre rezolvarea ei multumitoare.

Grație intervenției guvernului și a prefecturii județului s'a ajuns la un acord pe cale pacinică, care a intervenit între comunele moșilor pe deoparte: Răchite, Călata-Mare, Mărgău, Bălcești, Ciucea, Huedin, Bologa etc. și proprietarii de păduri Mauritiu Tischler și societățile „Răul Alb”, „Călățele” și „Regatul Mare” pe de altă parte.

În urma acestei convenții, și fiindcă comunelor de mai sus, cu ocazia aplicării reformei agrare li-s'au dat păduri tinere și deci inexploabile sau nu li-s'au dat, decât prea puțin teren de pădure și nu s'au satisfăcut necesitățile comunelor în proporție dreaptă cu numărul locuitorilor, societățile numite au cedat în favoarea comunelor anumite terenuri de pădure utilizabile în mod gratuit, sau pe preț de expropriere fixat de legea agrară, comunele rezervându-și dreptul de a considera de neavenite aceste convenții între ele și societăți în momentul când printr-o intervenție parlamentară legea agrară s'ar schimba în ce privește pădurile. În Biruința acestor improprietări d. dr. Marcian Călușiu, pre-

fectul județului Cluj, care a condus aceste tratative a binevoit a ne declara următoarele:

„Improprietările Moșilor cu pădure sunt în decurs și spre mulțumirea comunelor și a societăților, între beligeranții de ieri a intervenit convenții pacinice grație intervenției noastre:

„Situația actuală a improprietărilor este următoarea: Cum încă sub regimul liberal hotărârile comitetului agrar privitoare la exproprierea pădurilor s'au ridicat la valoarea de drept în ce privește o nouă improprietare moșilor cu pădure pe cale de procedură agrară în sensul legilor și ordonanțelor în materie nu se mai poate face până în lege specială nu se modifică legea agrară referitor la exproprierea acestor păduri.

„Noi am încercat și ne-a reușit, ca până atunci ce această modificare va urma să se facă, să soluționăm chestiunea în mod pacinic între comunele Moșilor și proprietarii de păduri”. — „Astfel între comuna Răchite și Societatea „Răul Alb” a intervenit o convenție pe cale pacinică și anume: Societatea a cedat fără nici o recompensă comunei Răchite un teren de pădure de 150 jughere cadastrale

din complexul de pădure de 850 jug. cad. ce societatea ea cumpărat dela soc. „Regatul Mare” un complex ce se află în notarul comunelor Răchite, Călata și Mărgău.”

„Comuna Răchite și-a rezervat drepturile ca, în caz că legea agrară și procedura agrară se va schimba printr-o lege specială în decursul legislației viitoare, convenția de față i-și pierde valabilitatea în stadiul în care se va afla executarea ei, iar comuna i-și va putea pretinde drepturile ei, în conformitate cu dispozițiile legii modificatoare. În schimb consiliul comunei Răchite se obligă a nu mai perturba societatea „Răul Alb” în dreptul de proprietate asupra pădurei de mai sus.”

„Cu această ocazie societatea „Răul Alb” a mai făcut o donațiune de 50.000 lei pentru orfanii și văduvele de război din comuna Răchite.”

„Am recurs la această convenție pentru că, conform dispozițiilor legii silvice pădurea destinată prin legea agrară comunei Răchite este prea tineră, astfel că numai peste 20—30 ani va deveni utilizabilă. Prin convenția de mai sus comunei i s'a la dispoziție pădurea necesară.”

„În ce privește comunele Călata Mare și Mărgău pertarclările sunt în curs între comune și societățile „Călățele” și „Răul Alb”, iar pe de altă parte între „Regatul Mare” și societățile de mai sus, pentru cumpărarea restului de pădure cu o întindere de 1200 jughere cadastrale.”

„Ambele societăți au notat, că numai în acel caz cumpără pădurea, dacă reușesc să ajungă la acord pacinic cu aceste două comune, lucru de care se leagă speranțe. În privința aceasta tratativele sunt în decurs.”

„Pretențiunile comunelor în această privință sunt următoarele: comuna Călata cere să i-se dea 120 jughere cadastrale, iar comuna Mărgău 80 jughere cad. teritor de pădure. Situația aci este cu atât mai ușoară, întrucât ambele comune se învoiesc ca pentru pădurea expropriată să plătească prețul stabilit de legea agrară, deci nu vor o expropriere în mod gratuit.”

„În ce privește comuna Bălcești pe al cărei hotar se află pedurile societății „Călățele” în ziua de 23 August s'a ajuns la următoarea convenție: Societatea forestieră din Călățele mainainte (Kalotaszegi Erdőpar) se obligă să vândă din pădurea sa „Fulgerata” o porțiune cu estinderea de 90 jughere cadastrale cunoscutului „Jurcuța de sus” în următoarele condițiuni: prețul lemnelor alătore pe acest teren este cel stabilit de stat particularilor cu ocazia vânzării lemnelor din pădurile statului (adică prețurile oficiale ale lemnului), iar întru cât legislația modifică legea expropriatorie, această convenție își pierde valabilitatea, iar comuna își recâștigă dreptul de acțiune liberă și pretensiunea sa asupra pădurilor, după cum legea nouă va dispune.”

„Deasemeni în luna Septembrie vor începe tratativele referitoare la complexul de pădure „Tischler” și „Tischler și Bürger”. Aceste păduri se află pe hotarul comunelor Ciucea-Sebeșul Mare, Bologa etc.

Avem toată speranța că și aci vom putea interveni între proprietarii de păduri și comuni o pacinică învoială, cu atât mai mult, cu cât proprietarii s'au dovedit de deosebită conciliantă și în alte cazuri similare”. (Tischler fiind cănterent și la societatea „Răul Alb”. Red.)

„Natural și aci comunele își vor rezerva drepturile de liberă acțiune și de-a pretinde cât va prevedea dispozițiunile legii, în caz că v-a interveni o nouă lege agrară.”

„Cu aceste convenții am ajuns deci în sfârșit la capătul unor anomalii, cari agitău populația din comunele Moșilor și cari împedecau proprietarii de păduri, respective societățile forestiere în exploatarea proprietății lor, anomalii datorite aplicării greșite a legii agrare în aceste regiuni.”

„Ferm convinși că aceste convenții, vor aduce pace și mulțumire atât populației, cari în sfârșit a ajuns de-a fi satisfăcută în pretențiunile sale îndreptățite, cât și societăților, cari recâștigându-și pacea, liniștea și buna armonie cu aceste comune, lucru dela care depinde soarta exploaterilor forestiere, natural și pentru faptul că muncitorii cei mai apți și cei mai destoinici pentru aceste lucrări și i recutează dintre românii locuitori ai acestor regiuni.”

„Pe lângă aceste improprietări s'au mai luat și alte măsuri de îmbunătățire a situației populației în regiunile locuite de Moși.”

„Astfel pentru îmbunătățirea situației culturale industriale a regiunii moșilor s'a hotărât largirea școlii de arte și meserii din Huedin.”

„Pentru ca aceasta să se poată face s'a hotărât cumpărarea clădirilor v. d. lui Barsay Domokos din Huedin cu intravilan de 16 jughere cad. întindere și edificile aparținătoare asupra căror dispunem de o opțiune în preț de 1 milion jum. lei.”

„Am intervenit la Ministerul Instrucțiunii Publice pentru aprobarea cumpărării a acestor teren, care credem nuva întârzia să dea aprobare acestei solicitări.”

— În ce privește situația economică a județului, d. prefect a binevoit a ne face următoarele declarații:

„Situația economică a județului este satisfăcătoare, recolta de bucate a fost bună, afară de câteva comune sinistrate, în urma potopului și inundațiilor din primăvara trecută.”

„Ne-am îngrijit, natural la timpul său, de ajutarea locuitorilor sinistrați, din comunele, unde inundațiile au făcut pagube. S'au deschis colecte, cari au avut rezultate foarte frumoase; atât prefectura, cât și Ministerul au aproba, au distribuit însemnate sume între locuitorii sinistrați, deasemeni s'au dat ajutoare în natură și grâu pentru însămanțări.

„Vădit mulțumit vă mai pot comunica știrea că Minis'erul de Agricultură în locul dlui cons. agricol Stoicescu, care a fost transferat la Arad, a transferat la Cluj pe d. consilier Todociu, fost consilier Agricol al județului Sătmăr, care este upul dintre cei mai activi și destoinici consilieri agricoli cei avem.”

„Odată cu sosirea noului consilier agricol se vor reînființa patru

comisiuni de ocol de expropriere și improprietare. În legătură cu aceasta s'a cerut intensificarea lucrărilor de măsurare dela oficiul cadastral, astfel că lucrările de expropriere și improprietare în județul nostru se vor putea termina încă la toamnă.”

În ce privește improprietările cu loturi de case a funcționarilor din Cluj, d. prefect ne-a dat următoarele lămuriri: »Chestiunea loturilor de case pentru funcționarii din Cluj va fi reluată. Cum mulți dintre cei îndreptății nu au căpătat loturi, și mulți în loc să construiască pe aceste loturi, le-au vândut, o revizuire a tabloului se impune, vom lua dela tuturor îndreptățiiilor și vom lua dela ceace s'au dovedit că au contravenit legii.”

Pentru acest scop din rezerva de stat Academiei de Agricultură, se vor expropria pentru aceste improprietări 30—40 jughere cad. în prelungirea străzii Donath. Se va elibera de sub expropriere terenurile (hogțășenilor), iar funcionarii cari în urma acestor scutiri li-s'au luat locurile de case, se vor da în altă parte lături.

Dacă după toate aceste măsuri va mai fi nevoie, se va proceda la exproprierea locurilor intravilane de pe teritoriul orașului Cluj, în măsură dupăcum va cere necesitatea.

Aceste sunt chestiunile mai de seamă ale județului nostru.

Intrevederea luând sfârșit i-am multumit dlui prefect pentru că amăluitatea cu care ne-a împărășit cu toate peripețiile unei atât de vaste și rodnice activități a D. Sale.

Traian Chirilă.

Criza economică a Ardealului

Situația economică a Ardealului este atât de critică, încât toți factorii răspunzători ai acestei provincii sânt obligați să caute remediile, pentru a ne scoate din starea exasperantă.

Sau ținut și până aci consfătuiri economice, măsuri însă nu s'au luat, ori soluțiunile propuse au fost simple paliative, fraze pline de un parfum narcotic, iar cangrena s'a întins mereu, făcând ravagii înspăimântătoare.

Într'adevăr industria și comerțul nostru sânt atât deamenințați, încât numai prin luarea de măsuri radicale se poate evita catastrofa.

Dar une dintre factorii noștri economici răspunzători s'a ocupat în mod intenț, de remediarea răului, reclamat de necesitățile reale ale Ardealului, în modul cel mai imperativ.

Este o criză de numerar, o constatăm zilnic cu toții, dar nimeni, nu a îndrăznit să ceară (în mod serios) înlăturarea acestei stări printr-o nouă emisiune, prin inflație, ca agricultorii, industriași și celelalte categorii producătoare, să poată mișca liber în țara lor de activitate.

Uzura comercială a Băncilor de asemenea, nici unul dintre factorii economici răspunzători, n'a încercat să o stârpească, prin maximarea procentelor de dobândă.

Prin o inflație (singura mântuitoare) și fixarea unei dobânzi maxime după împrumuturile ridicate dela

Bănci, am ajunge, nădăduim, la o fericită armonizare a vieții noastre economice.

Din cauza acestor două (nu enumerăm deocamdată alte) anomalii, cari stângenesc în mod permanent dezvoltarea industriei și comerțului nostru, sugrumând încă în embrion orice inițiativă, înregistrăm zilnic multe falimente, iar fabricile închizându-și porțile până la alte vremuri, ori poate pentru totdeauna.

Să luăm o singură pildă. Sătmărul (numai Sătmărul) în luna August a înregistrat numai puțin de 23 falimente, întreprinderi vechi, cu lor renume și capitaluri, și-au frânt gâtul în salturile mortale ale valutei noastre, a crizei de numerar și a uzurelor nemiloase a băncilor.

Dar situația nu este cu mult mai bună nici în alte județe din Ardeal.

Prețurindeni dăinuște aceiași nesigurantă, același diburii nici nu progres palpabil, nicair o viață economă și intensă, ci o plângere permanentă, ale cărei lucruri ne ard pe toți, producători și consumători deopotrivă.

De aceia o remediere o răluise impune dar nu prin generoase promisiuni festive, ci prin reale conlucrări, pentru înlăturarea obstacolelor din calea progresului economic al Ardealului.

Balanța poloneza din luna Iulie

Varșovia. Din știrile dela ministerul de finanțe reesă că veniturile statului polonez au ajuns în luna Iulie la 15 milioane zloți

ceea ce prezintă o creștere de 4,9 milioane asupra sumei prevăzute în buget. Sumele în urma majorării impozitelor, cari au fost percepute în Iulie, formează un venit de 365 mii zloți. Acest rezultat mulțumitor se datorește animării economice din această lună. Veniturile din Iulie au fost stabilite în mod preliminar din monopoluri 11 milioane zloți, dările industriale 6,8 milioane zloți, taxele zahărului 2,7 milioane zloți, veniturile vamale 3,8 milioane zloți. Bugetul cheltuelilor a ajuns în Iulie la 150 milioane zloți. După aceste date balanța prezintă un activ de 7 milioane zloți.

Citiți Lemnul

BANCA CHRISOVELONI S. A. R. CLUJ

ca Reprezentanța

oficiului de vânzarea a zahărului

1-10 din București

Primește comenzi de zahăr conform condițiilor și cu prețurile fixate din partea Oficiului de vânzarea al zahărului în orele de serviciu, — la

Secția Comercială

a sucursalei Băncii din Cluj

Str. Memorandului No. 8.

taj practic. Sistemul tubular al cazanelor, fie tuburile de apă sau tub focar, și tablele cilindrelor rămân tot timpul curate, și așa transmiterea căldurii se face incontinuu și în mod constant, iar drept urmare și vaporizarea va fi permanentă și egală. Tocmai din contră la cazanele cu comesiune de cărbune, unde învinginea, cenușa și depunerea reziduurilor este de neînconjurat, transmiterea căldurii se va face în condițiuni mai puțin favorabile. La combustia cu gaz canalele de încălzire și fum nu trebuie curățite nici odată. Aci nu este nevoie de curățirea focului și îndepărtarea șgurei, — caracteristică a cazanelor cu bombuștiune de cărbuni — care operațiune este urmata de o pierdere considerabilă de combustibil. Serviciul cazanului devine mai simplă, iar personalul se poate reduce.

În urma arderei perfecte a gazului se produce în focar o temperatură mai mare decât la arderea cărbunelui. Arzând gaz natural, ușor se pot realiza temperaturi de 1400—1500°, până când la combustia cu cărbune maximul posibil este 1100—1200°. Grație acestei împrejurări, un cazan cu bombuștiune de gaz evaporizează mai multă apă. 1 kg. de cărbune de calitate cea mai bună poate transforma în aburi 7—8 kg. apă, până când în același timp 1 m³ de gaz evaporizează 9—10 kg., fără a forța cazanul.

În fine, din punct de vedere economic este foarte important că, întrebuițând gazul ca combustibil,

nu mai este nevoie de procurarea și magazinarea lui. Observ, că teama de explozii este nețatemeiată. Dacă personalul, de serviciu nu este cu totul inconștient, explozie nu se poate produce.

După cum am mai arătat, gazul metan în cantități mici este inodor și evadarea lui nu se poate observa. Până atunci când el este în aer în cantitate de 3—4 la sută nu este periculos, pentru că nu explodează. Dacă însă el se află în cantități mai mari atunci formează cu aerul un explosiv foarte periculos și puternic, însă în așa cantități i-se simte deja mirosul. Cel mai periculos amestec se produce dacă ajunge în aer 9—10 la sută metan. Intrece însă cifra de 13 la sută, deja nu mai este periculos, pentru că nu mai explodează.

Acum întrebăm, ce schimbări trebuie aduse cazanelor pentru a trece la comesuștiunea cu gaz. În primul rând este nevoie natural de conductă până la uzină, prevăzută cu contorul de gaz corespunzător și regulatorul de presiune. Relativ la conducta de gaz atrag atențiunea că dimensiunea ei va trebui căută, cu privire la desvoltarea din viitor, și cu executarea ei va trebui să fie cât mai pedantă, căci altfel vom avea de luptat cu perturbății continue. O conductă bună trebuie să suporte, dacă încercarea se face cu presiune, timp de 24 ore această presiune, fără a se înregistra pierderi de gaz (procurarea contoarelor și supravegherea lor).

Al doilea și cel mai important ucru este procurarea becurilor de

glaz. Menirea becurilor este: amestecarea cât mai perfectă a gazului cu aer. Dintre construcțiile existente voi descrie două.

Numărul becurilor de întrebuițat depinde de mărimea cazanului. Eu sunt, cu toate că cheltuelile de investiție sunt ceva mai mari, pentru aplicarea a mai multor becuri mici, instalate individual, decât pentru becuri mari și puține. Disponând de mai multe becuri, es'e ușnr a scoate din funcțiune câte 1—2, fapt prin care efectul cazanului se poate regula în concordanță cu nevoile imediate. Tocmai din contră la cazanele prevăzute cu 1—2 becuri. Se pot ajunge rezultate satisfăcătoare, dacă alegerea numărului becurilor se face în așa fel, ca pentru o suprafață de încălzire de 25—30 m² sevină 1 bec. Prețul unui asemenea bec este cca 10.000 Lei, ceea ce ne permite calcularea prețului de cost pentru o instalație oarecare.

În becurile normale gazul intră cu o presiune de 150—250 mm coloana pe apă. Becuri cu presiune înaltă nu sunt recomandabile din cauza pericolului unei explozii posibile, aceasta putându-se produce mai ușor decât la becurile unde gazul intră cu presiune mică.

Acum am ajuns la partea cea mai importantă a instalației de combustie cu gaz: la construcția focarului.

După cum am mai amintit, în interiorul focarului se nasc temperaturi până la 1500—1600° și tocmai deaceia el trebește clădit din cărămidă refractară de calitate cea

mai bună, iar execuția va trebui să fie absolut exactă. Aci nu trebește economisit nici ban nici timp. Focarul făcut din material prost, sau construit în mod neglijent, se deteriorează de multe ori după 2—3 săptămâni. Focarele compuse din cărămidă de prima calitate și executat precis, durează ani de-a rândul, Cazanele din uzina noastră sunt de 4 ani în funcțiune, fără a fi reclamat vre'o reparație. La două bazine focarele s'au construit în decursul războiului din cărămidă nu tocmai corespunzătoare și în proaste condițiuni, astfel că focarul acestora după o funcțiune de an și 1—2 s'a distrus completamente.

Mărimea focarului depinde de mărimea cazanului și construcția lui, de cantitatea de gaz ce urmează a fi arsă și de forța tirajului, așa că în privința aceasta uu se pot fixa norme, acești factori formând pentru fiecare caz obiectul unor calculațiuni aparte, cari de obicei incumbă firmei livretoare de becuri.

Calitatea apei pentru alimentarea cazanelor este de o importanță cu mult mai mare la combustia cu gaz decât la combustia cu cărbuni. Cum la cea cu gaz temperatura ce se desvoltă este mai rapidă, deoarece sulfatele din apă se detașează cu atât mai ușor, cu cât este mai mare temperatura apei din cazan, întrebuițând apă aspră sau nămolosă, sulfatele cari se desprin sau nămolul se pepozitează pe tuburi, mai ales la cazane cu tuburi de apă, cece cauzează foarte ușor arderea țevilor. Din acest

motiv nu pot să recomand destul de insistent îndulcirea curețirea apei prin sodă sau var sau ev. prin amândouă, după compoziția apei. Aceasta natural înainte ca apa să intre în cazan. După cât sunt informat, apa Mureșului ca și a celorlalte fluvii din Ardeal, conțin o cantitate considerabilă de nămol fin. Atrag atențiunea tuturor, că acest nămol este atât de fin, încât depozitarea lui în rezervoare sau bazezuri este aproape imposibilă.

Uzina noastră se alimentează din fluvii Târnava Mică și pentru curățirea apei s'a clădit la timpul său două bazezuri de câte 20 m lățime și 80 m lungime. Nu contest că o parte din nămol se depozitează, de oarece anual extragem din bazezuri cca 200 vagoane nămol, însă partea cea mai mare a nămolului rămâne în stare plutindă. Spre orientare vă comunic că în timp ploios 1 lt. de apă din Târnava Mică conține 12 gr. nămol și are culoarea de ciocolată densă, bine gătită. Apa Mureșului la fel, dacă nu mai mult. O asemenea cantitate de nămol nu se poate înlătura decât prin strecurare.

Intrucât și problema apei este soluționată, cazanele pot funcționa permanent, timp de 6 luni (zi și noapte) fără a fi nevoie de vre'o reparație-e.

Se mai impune întrebarea, cât costă transformarea cazanelor pentru trecerea la combustia cu gaz. Natural speșele depind de împrejurările locale și de mărimea cazanelor. Spre orientare sevească speșele ce rezultă din transformarea

unui cazan cu o suprafață de încălzire de 100 m², și cari speșe se repartizează aproximativ după cum urmează:

1. Conducta de gaz	Lei 50.000
2. Contorul de gaz	40.000
3. Becurile	80.000
4. Zidăria cazanului	60.000
5. Alte	20.000

Total Lei 250.000

Evident că acolo unde sunt multe cazane în funcțiune, speșele de transformarea nu se urcă în proporțiune directă cu numărul cazanelor, ci aceste speșe vor fi mai mici.

În felul acesta ne putem imagina de ce este nevoie la o instalație de ardere de gaz, și ce costă aceasta. Față de aceasta proprietarul poate aprecia economiile ce rezultă din introducerea combustia cu gaz și calcula maximul ce l' poate plăti. 1 m³ de gaz.

Este sigur că îndată ce chestiunea combustia cu gaz va deveni actuală, întreprinderile de activitate vor fi inundate de oferte și natural fiecare fabricant își va lăuda instalația lui. Eu personal recomand următorul procedeu: Proprietarii să arate acestor ofertanți ce fel de cazan sistemul au în uzină, care este suprafața lor de încălzire, forța tirajului și dimensiunile coșului. În baza acestor date furnizorul să declare cantitatea aburilor ce se poate produce, ce consum de gaz garantează la această producție, și ce costă instalația.

Inființarea Camerilor Proprietarilor de case în România

Folosul lor. — Programul de muncă. — Realizări.

Carol A. Jahoda.

Cu ocaziunea congresului Uniunii proprietarilor din țară, congres ținut în ziua de 1 August a. c. la Oradea, am susținut în calitate de delegat al Uniunii Cluj și în virtutea mandatului ce mi s-a încredințat de prezidiul acestei uniuni popunerea înființării în țară a camerelor proprietarilor urbani, în felul și după normele, în cari au luat ființă și funcționează azi camerele de industrie și comerț și camerele agricole, la noi.

Ideea înființării acestor camere, susținută de mine în mod succint — dat fiind vastul program al congresului — a găsit o spontană și unanimă aprobare a tuturor participanților la congres. Ea a fost tratată cu toată solicitudinea de fiecare uniune în parte, a format obiectul unor discuții atât în presă cum și în celelalte congrese ținute de proprietari, ca de exemplu cel dela Timișoara, astfel că este, după părerea noastră local, de a expune mai pe larg această problemă, care trebuie să preocupe deopotrivă pe proprietari, pe chiriașii dornici de a avea un cămin propriu în condiții acceptabile, cum și cercurile conducătoare menite de a interveni în scopul rezolvării unei crize, aceea a locuințelor.

Vom căuta deci să explicăm în câteva trăsături necesitatea, rostul, programul, mijloacele și modul de realizare a unor asemenea camere, desigur fără pretențiunea de a epuiza întregul material, pentru a supune chestiunea unei cât mai largi discuții a tuturor factorilor, cari se cred în drept a-și spune cuvântul, sau cari au dorința sinceră de a rezolvi criza. Ia care facem aluzia de mai sus, de a contribui prin urmare la realizarea unei noi ere de construcții, suprimându-se starea critică și de multe ori insuportabilă creată de lipsa locuințelor necesare populației unei așezări de orașe.

Necesitatea camerelor proprietarilor de case.

Proprietatea urbană a fost supusă dela începutul războiului unor restricțiuni și îngrădiri în drepturi, restricțiuni impuse de stările excepționale, cari însă au fost prelungite și după război, ba în multe cazuri chiar agravate. Aceste măsuri în parte arbitrare și pot considera ca o consecință a lipsei de prevedere a Guvernărilor, cari au crezut că o criză de locuințe se poate rezolva pe căi artificiale: prin suprimarea dreptului de proprietate în folosul neproprietarului, anihilând în cel avut dorința de a mai construi, provocând în cel oarecum lipsit pofta de a dispune de avutul celuilalt. Rezultatele acestei politici sunt cunoscute, astfel că nu vom mai insista aci asupra lor. Avem mângăierea de a fi consecvenți când susținem azi, ceea ce am susținut și în trecut, că singura soluție a întregului complex de chestiuni, ridicată prin criza de locuințe, este una singură: construcția și în această direcție urmează să ne îndreptăm cu toți privirile.

Măsurile excepționale, de multe ori vexatorii și jignitoare au adus după sine mișcarea de reacțiune a proprietarilor de case. Pe când activitatea aceasta se mărginea înainte de război la a cere o reducere a taxelor comunale — totdeauna excesiv de mari, față de veniturile imobilelor, după război proprietarii au trebuit să-și modifice programul și să ceară, în orice loc și în orice moment: respectarea dreptului de proprietate, drept conștiință de constituție. Din 1914 în teritoriile alipite, din 1916 în vechiul Regat proprietarii sunt într-o continuă mișcare.

Legifărățile cu caracter protecționist prelungește până în zilele de azi, încetăririle forțate executate de multe ori cu asistența publică, rechizițiunile — necunoscute într-o parte a țării dar cu atât mai greu simțite în teritoriile noi — au adus după sine o stare de discordie, o atmosferă insuportabilă și dăunătoare, numită cu drept cuvânt imorală. Cetățenii aceleiași oraș desbinați în tabere, conflictorii aceleiași case în permanentă stare de război, anihilarea oricărei vieți sociale, — și toate acestea din cauză că s-a încercat și continuat rezolvarea unei probleme cu măsuri greșite.

Nu este deci nimic surprinzător în faptul, că mișcările proprietarilor de case la început aproape imperceptibile, au devenit mai insistente. Uniunile lor lucrează dela un capăt la altul al țării, ei se organizează în toate orașele, țin adunări și congrese în diferite locuri și fiindcă greutățile prin care trece proprietatea urbană

devin amenințătoare ei nu se mai mulțumesc cu protestele platonice, nu se mențin în cercul restrins al activității formațiunilor de până acum, ci cer în mod insistent, să fie recunoscute ca o putere, dornică a contribui la prosperitatea țării, cer ca uniunile lor sub forma unor camere să fie recunoscute ca organe constituite prin lege, cer ca programul lor de activitate fixat în interesul binelui obștesc să fie admis, iar lor să li se dea puțința și mijloacele de a-l realiza.

Necesitățile de ordin imediat, cari ar justifica cererea creării unor asemenea instituțiuni, se pot deduce din programul congresului proprietarilor de case din țară, congres care a avut loc în zilele de 11 și 12 Septembrie a. c. la Cluj și din care spicim următoarele desiderate:

a) desființarea imediată a rechizițiilor — măsură de cartuire forțată cunoscută numai în teritoriile alipite și care dăinuiește în mod ilegal și anticonstituțional din 1918, care măsură a dat loc la cele mai mari abuzuri și ilegalități, creând sistemul filodormelor, și care a pus la greea încercare simțul de răbdare a proprietarilor urbani din noile ținuturi. Departe de noi a susține, că nu a fost nevoie de găsirea unei modalități a plasării funcționarului public. Această modalitate se putea însă găsi și altfel și în primul rind, print-o colaborare cu proprietarul urban. Azi, opt ani dela zile de încheierea păcii, această măsură este însă cu totul inutilă. Ea este adănc jignitoare când vedem, că se aplică numai într-o parte a țării, fiindcă simțul elementar de echitate cere, ca cetățenii aceleiași țări, să fie tratați egal. Criza de locuințe există de exemplu și în capitală, unde n-au putut pleca dinșiși funcționarii ardeleni, numai fiindcă nu li se putea asigura locuințe cu chirii suportabile. Atunci, pentru ce tratament deosebit. Rechizițiile trebuie desființate.

b) suspendarea exproprierei locurilor virane (intravilane) în conformitate cu art. 14 din Legea pentru Reform Agrară, atât timp, cât „cazul de nevoie” prevăzut de lege nu va fi stabilit în mod neindoielnic și contradictoriu. Este destul să amintim faptul, că unele organe însărcinate cu executarea reformei agrare au declarat că vor expropria orice loc neclădit: fie el curte, grădiniță, parc, depozit de mărfuri și materiale, pentru a se vede pericolul ce amenință proprietatea urbană. Improprietățile au avut locale s-au făcut în mod larg, s-au improprărit unii reflecțanți cu 3 și 4 locuri de case. Este deci inechitabil să se procedeze la exproprierea terenurilor din interiorul orașului, când proprietarul în cele mai multe cazuri dărește sume considerabile băncilor, în puterea și garantate de aceste locuri.

c) Revizuirea taxelor comunale astăzi insuportabile și reducerea lor în cadrul stricteților lor nevoi. Nu trebuie să insistăm asupra politicii economice urmate de diferitele comuni după război. Cheltuielile cele mai extraordinare au fost votate de cei cari dețineau puterea, multe ușurări iar proprietatea urbană era aceea, care suporta greutățile comunale, într-o vreme, când venitul proprietății lor a fost redus prin măsuri restrictive în mod automat. Este timpul să se puuă o stavilă în cheltuielile inutile (cumpărări de automobile, plimbări în străinătate ș.a.) și aceasta este posibil numai print-o intervenție energică a acelor cari sunt, chemați să suporte aceste cheltuieli.

d) Aducerea în ordine a lucrărilor cărților funduare, (instituție necunoscută în vechiul Regat, dar care are meritul de a fi oglindă fidelă și infailibilă a proprietății. Din toate punctele de vedere) cărți fundare, cari sunt foarte neglijate în ultimul timp prin care fapt se aduc mari prejudeții proprietății urbane. Ele azi nu mai corăspund cerințelor, și acesta din cauza lipsei de funcționari. O intervenție urgentă se impune și dacă autoritățile chemate nu văd pericolul sau nu au mijloace a-l înlătura, proprietarii vor riscul unor sacrificii bănești vor cere punerea la punct a

lucrărilor atât de folositoare proprietății.

e) Abrogarea legii chiriilor, evitându-se pe viitor prelungirile de contracte, cauză lipsei oricărui inițiativă de construcțiuni. Proprietarul trebuie să fie pus odată în măsură să dispună de rodul muncii sale, de rodul unei munci de o viață întreagă, de multe ori a muncii mai multor generații. Nu se poate cere să suportate toate greutățile impuse proprietății, neavând însă folosirea liberă, când toate celelalte artere de venituri sunt supuse legii liberei transacții. Cum însă această libertate a proprietății pune pe tapet cealaltă latură a chestiunii, aceea a adăpostirii chiriașilor în condiții acceptabile, proprietarii caută o rezolvare a problemei în punctul următor:

f) înființarea camerelor proprietarilor de case în țară, cu scopul de a îngrijii de locatarii lipsiți punct care formează obiectul însemnărilor noastre de față.

Avem credința, că citarea acestor câteva desiderate de ordin urgent, imediat realizabile, — cari însă sunt departe ne a epuiza problema proprietății urbane în funcție de dezvoltarea socială — învederează nevoie creării unui nou instrument, contemplat de noi în camerele proprietății urbane, și cu aceasta vom intra în schițarea punctelor de detaliu.

Rostul camerelor proprietarilor de case.

Rostul acestor camere ar fi indicat prin însăși motivele cari reclamă necesitatea înființării lor. Camerele ar fi instituțiuni de inițiativă privată, sub cel mai larg control al Statului. Scopul lor ar fi să dea o puternică mână de ajutor guvernelor în realizarea unui program chibzuit de creșterea a unei noi proprietăți urbane, după norme bine stabilite și cu scopuri bine fixate, astfel că această parte a chestiunii va putea fi rezumată în două feluri:

1. Impăcarea intereselor divergente dintre proprietari și chiriași prin găsirea soluțiilor celor mai sănătoase, drepte și împăciuitoare.

2. Inaugurarea unei ere de construcțiuni în toate orașele prin inițiativa și concursul real al Camerelor de proprietari urbani, dar și print-o incurajare eficace a Statului, curmându-se astfel lipsa de locuințe în orașe, cauza tuturor relelor pe teren locativ.

Odată rostul fixat și admis, să vedem care ar fi programul de activitate propriu zis al acestor instituțiuni, a căror înființare cât mai neîntârziată o urmărim.

Programul de activitate.

Programul de activitate ar putea fi rezumat în trei puncte:

a) ridicarea relelor de cari suferă actualmente proprietatea urbană din cauza măsurilor excepționale (vezi desideratele de mai sus dela a. l. e.)

b) Construcțiunea de clădiri eficiente

c) urbanitatea: dezvoltarea modernă a orașelor.

La punctul a) nu vom mai adăuga nimic. În cele de mai sus s-au expus nevoile actuale ale proprietarilor astfel că o repetare nu-și are locul.

Problema de căpetenie însă este desigur cea se sub b) *Construcțiunea de locuințe eficiente* în orașe, pentru a putea face față cererilor noilor orașeni atrași delă țară către centrele populate.

Această problemă a fost atacată la noi, cu titlu de încercare, pe deoparte de Stat, prin creșterea unei legi pentru incurajarea construcțiilor de clădiri, pe de altă parte de inițiativa privată, a celor interesați în primul rind: funcționarii prin înființarea ici coala, de cooperative. Ambele încercări au eșuat. Am văzut creându-se în 1921 legea T rancu-Iași (Lege pentru incurajarea construcțiilor de clădiri, premulgată prin înaltul Decret Regal No. 3311 din 20 Iulie 1921) o lege cu bune intențiuni și linie sigură, care — aplicată — ar fi însemnat primul pas spre realizarea unei soluțiuni, ce întârzie prea mult, dar care nu și-a găsit nici odată aplicarea, pentru că în 29 Martie 1925 (vezi Monitorul Oficial No. 71 din 1925) să fie asfel mutilată, ca să nu mai rămăie din ea decât două articole și jumătate.

De atunci până azi, deși au trecut ani, nu s-a făcut nimic din partea Statului în această direcție, decât de a se însăși măsurile contra proprietății urbane existente, ceea ce va recunoaște oricine, este prea puțin pentru rezolvarea problemei construcțiilor.

Statul deci nu vine cu măsuri de îndreptare și dacă judecăm drept, nici

nu prea are puterea materială să o facă. Eventualele împrumuturi pe care le-ar putea realiza pe piețele străine sunt destinate unor necesități mai urgente, mai imperioase simțite. Ne gândim de exemplu că refacerea și înzestrarea numai a căilor noastre ferate ar înghiți sume, pe cari Guvernele cu greu le vor putea realiza, în împrejurările actuale economice, pe piețele străine. Deci — în ultima analiză — dela Stat să nu ne așteptăm la o acțiune directă, în sensul rezolvării problemei ce ne preocupă.

Rămâne mișcarea cealaltă a inițiativii private a celor direct interesați, a funcționarilor publici. Am spus mai sus: încercări sporadice s-au făcut, dar rezultatul obținut e zero. Bunăvoință a fost, nu putem zice. Chiar aci la Cluj s-a înființat nu de mult o cooperativă, sub președinția unui domn profesor universitar, dar de un rezultat practic nu am auzit. Și este de înțeles. Reflecțanții voind de acum încolo să devină proprietari, nu au încă „fondul” cu care ar putea garanta eventual și împrumut, fie el intern — greu și scump de realizat, fie el extern — mai ușor și mai eficient de realizat dar... reclamând garanții serioase din toate punctele de vedere.

Căci trebuie să o spunem dela început: problema nu poate fi rezolvată decât numai în baza unui împrumut eficient, un împrumut eficient nu se poate realiza decât pe piețele străine, iar străinătatea cere în primul rind garanții efective, pe lângă amortizarea în valută-aur.

Nereușind deci nici una din cele două inițiativă de cari am vorbit mai sus, rămâne să se discute, să se studieze, o a treia aceea ridicată de noi: *proprietarii urbani, cu un fond de avere efectiv și însemnat, fond care la un moment dat poate forma o garanție reală, și primească mandatul de a soluționa această problemă cu caracter social urgent, sub supravegherea Statului.*

Din constatarea eșecurilor trecute s-a născut ideea creării unui instrument nou, cu scopul determinat de apăra pe deoparte interesele proprietarilor urbani, de a ajuta pe de altă parte Statul în lichidarea unei probleme de ordin general și umanitar, care nu mai poate fi amânată. Este locul să observăm, că dacă măsurile restrictive și de multe ori vexatorii luate contra proprietarilor urbani au avut intențiunea de a sili pe aceștia, să se ocupe intens și serios cu modalitățile ridicării de construcțiuni, intențiunea și-a ajuns scopul: *proprietatea urbană se oferă să-și dea largul concurs pe această cale, în scopul rezolvării problemei, ea schițează un program de activitate realizabil și așteaptă dela cei ce dețin puterea să-i dea sancțiunile cerute.*

Print urmare, punctul cardinal și imediat al activității Camerelor ar fi construcțiunea prin obținere de credite eficiente străine, oferind garanții suficiente.

Nu avem nici intențiunea nici pretențiunea de a fixa în cadrele expunerii de față întreaga filieră de constituire și execuție a noilor Camere, totuși ne permitem a schița unele elemente pentru a da cititorului ocaziunea să pătrunde amănuntelor intențiunilor noastre.

Camerile odată constituie vor trebui să aibe prin lege următoarele drepturi fixate:

1. Realizarea de împrumuturi în străinătate, fie prin emiteri de obligațiuni în valută-aur, garantate de întreaga proprietate urbană și de Stat, fie prin garanții efectuate în formă de ipotecă sau intabulare, de către Camerele proprietarilor sub controlul Statului.

2. Asigurarea tuturor garanțiilor cerute de împrumutător.

3. Repartizarea împrumuturilor realizate în mod egal și proporțional — în raport cu populația orașelor — între diferitele orașe ale țării, Plecăm dela ipoteza, că unde populația ea este mai mare și nevoile de construcțiuni sunt mai mari.

4. Refacerea și restaurarea clădirilor actuale.

Ridicarea de construcții eficiente prin următoarele mijloace:

e) acordarea de către Stat acestor lucrări a tuturor avantajelor uzitate în asemenea împrejurări.

5. Dacă necesitățile tehnice o vor cere: Fondarea unei bănci a proprietății urbane pe intraga țară, cu filiale în acele orașe unde funcționează o cameră a proprietarilor, fiind subordonată controlului acesteia.

După cum vedem sperăm prin realizarea acestui nou instrument în viața noastră economică și socială, să obținem pe seame țării credite eficiente în străinătate, garantându-le în valută aur (clădirile noi, executate dintr'un împrumut-aur vor avea la baza calculul de execuție și amortizarea tot valoarea-aur) sperăm la o reducere a cheltuielilor în mod însemnat prin utilizarea cooperăției în toate fazele construcțiunii, și sperăm deci a putea pune la dispoziția celui nevoiaș: funcționar de Stat, Judț și Comună, lucrător, funcționar particular, chiriaș de orice categorie — dupe norme ce trebuie fixate odată cu detaliile programului de muncă a acestor camere, locuințe proprii, igienice și solide, în condiții acceptabile, astfel că locatarii să devină pupă expirarea a unui șir de an și la plata unei sume, care corăspunde azi chiriilor normale, proprietarul aceluși imobil, sau unei părți de imobil. (Ne gândim aci la locuințe comune, la așa numite cazărmi de lucrători, unde fiecare chiriaș devine proprietarul părții deținute de el și familia sa).

După cele arătate până acum, oricine poate — fără multă trudă — să brodeze programul mai departe, pentru a vedea seriozitatea sau lacunele sau pentru ași spune cuvântul, dacă un proiect ca al nostru poate contribui la rezolvarea problemei urmărite de noi.

Căci dacă realizarea este posibilă și campania de construcțiuni începe, dacă clădirile igienice, curate, moderne vor putea fi puse la dispoziția celor nevoiași, să ne gândim puțin la avantajele multiple, ce ar derurge pentru întreaga societate din executarea acestui program:

a) rezolvarea crizei și a nenumăratelor mizerii produse de aceasta criză de locuințe,

b) ocuparea atâtor brațe cari azi stau neutilizate

c) stabilizarea funcționarului prin căminul propriu

d) stabilizarea lucrătorului prin acest cămin și sustragerea lui din cercurile cu tendințe subversive iată câteva perspective noi, cari justifică cu prisosință o astfel de acțiune pe lângă celelalte cari le vom schița imediat.

Am spus, la începutul acestui capitol, că unul din punctele de program ar fi *urbanitatea*: dezvoltarea modernă a orașelor.

Trebuie să ne gândim la dezvoltarea inconștinuă ce o vor lua orașele prin infiltrarea elementelor bune și muncitoare dela țară. Trebuie să ne preocupăm în modul cel mai serios posibilitatea de primire și adăpostire a acestor elemente viguroase, purtătorii de energie nouă, trebuie să le asigurăm din vreme încăperile necesare, fie aceste locuințe, fie ateliere sau prăvălii.

În ordinea dezvoltării orașelor vom schița următoarele desiderate, cari ar forma programul de muncă de viitor, al camerelor contemplate de noi și anume:

- 1. alinieri,
- 2. creșterea de artere noi,
- 3. formarea de parcuri igienice de recreație,
- 4. sistematizarea orașelor din punct de vedere al întinderii,
- 5. infumusețarea orașelor — monumente,
- 6. dezvoltarea părții sanitare: a) spitale, clinici, dispensare b) băi de tot felul c) locuri de recreație și gimnastică,
- d) instituțiuni de educație fizică,
- 7. măsuri de edificare școlară
- 8. înființarea de instituțiuni culturale,
- 9. mijloace de comunicațiune pe teritoriul orașelor,
- 10. aprovizionare cu cele necesare proprietății urbane: apă, lumină, gaz, — în legătură canal etc.

De aci se poate vedea, că programul unor astfel de camere este destul de vast, el este cu caracter permanent, deși primează chestiunile de ordin trecător, pentru moment, și posedă toate posibilitățile unei dezvoltări în orice direcțiune.

Am spus dela început și o repetăm, nu avem pretențiunea de a epuiza întregul material, care este extrem de vast, și nici nu are vreun scop să o facem, până nu se va cristaliza posibilitatea de realizare.

Posibilitatea de realizare:

este desigur în funcție de modul cum guvernăntii noștri vor vedea chestiunea. Un studiu amănunțit, cu colaborarea tuturor factorilor chemați să și spună cuvântul, va arăta posibilitățile de realizare. Restul vine dela sine: un proiect de lege, o expunere de motive și cu oarecare bunăvoință proiectul ar putea lua ființă încă în acest an, pentru că la anul să se poată începe opera de construcție, operă atât de întârziată și atât de așteptată.

Nu suntem utopiști. Stim bine că multe și mari sunt greutățile ce se vor pune în cale realizării unui proiect ca cel schițat de noi, știm însă de asemenea, că fără energie, fără muncă, și fără perseverență nimic bun nu poate lua ființă și pentru aceste motive invităm toți interesații, toți cei cari doresc să vadă realizată o nouă eră pe tărâmul construcțiilor, să-și spună cuvântul.

Din adunarea și colaborarea tuturor părților va eși poate o altă posibilitate de realizare: cu atât mai bine. Singurul scop care-l urmărim este de a da chestiunii o soluție adecuată și nu reclamăm pentru noi nici dreptul de inițiativă nici pe cel al nouăteții.

Reuși-vom să stăruim prin propunerea noastră interesul pentru o chestiunea de crudă actualitate bine, nu, vom avea cel puțin mângăierea că am căutat să contribuim cu o idee nouă la ridicarea unui rău, destul de vechiu.

Cele treizeci orașe unde ar urmă să fie înființate. Camere ale proprietarilor urbani.

No. de ordine.	Orașul	Nrul populației	Numărul propr.
1	București	800 mii	
2	Chișinău	190 "	
3	Iași	185 "	
4	Galați	180 "	
5	Cernăuți	115 "	
6	Timișoara	110 "	
7	Brăla	105 "	
8	Ploești	98 "	
9	Cluj	95 "	
10	Oradea	90 "	
11	Arad	80 "	
12	Craiova	70 "	
13	Constanța	65 "	
14	Sătmar	69 "	
15	Brașov	58 "	
16	Cetatea Albă	50 "	
17	Ismail	50 "	
18	Tisghina	50 "	
19	Bălți	45 "	
20	Buzău	45 "	
21	Hotin	40 "	
22	Sibiu	40 "	
23	Botoșani	36 "	
24	Soroca	36 "	
25	Bazargic	35 "	
26	Turnu Severin	35 "	
27	Târgu-Mureș	34 "	
28	Sighet	30 "	
29	Bărlad	30 "	
30	Bacău	30 "	

Societate Continentală pentru Comerțul Fierului
KERN & CO.
Sucursală CLUJ
Reprezentanța generală:
a uzinelor unite de fier din Cehoslovacia
a uzinelor unite de vase de tuci Cehoslovacia
a uzinei de țevi din Wilkowitz și Podfrezova.

Soluționarea crizei de locuințe.

Subiect banal. S'a discutat de fiecare gazetă cel puțin de trei ori, și a promis fiecare guvern și ministru competent sau nu, minimum de zece ori, că va pune odată capăt mizerabilei crize de locuințe.

Să spunem, că ne-am înșelat în așteptările noastre?

Nu. De o vreme încoace am învățat să nu mai sperăm nimic. Ni se promise un lucru, îl înregistrăm și apoi ad acta cu el. Straturile de praf îl acoperă, pentru a fi mai grandios monumentul... minciunii.

De astădată însă, sperăm, (deși nu prea obicinuit) că un început se va face.

Ministrul muncii și al ocrotirilor sociale, dl. Trancu Jași, se crede serios hotărât de a-și pune în aplicare legea pentru încurajare construcțiilor din anul 1921.

Paragraful 17 al legii 1921 modificată prin o lege din 1925, prevede ca societățile anonime cari nu vor fi dateare a vărsa în casa fondului pentru construcțiile ieftine, o sumă egală chiriei anuale.

Paragraful 18 al acestei legi deasemenea prevede, ca acele fabrici, sau întreprinderi industriale, a căror instalațiuni imobiliare, ating valoarea de cel puțin 5 milioane lei, sunt obligate, a construi case pentru locuința personalului lor angajat. Fiecare fabrică sau întreprindere, va plăti vreme de patru ani, 25 la sută din venitul net.

Obligațiunile impuse în §§ 17 și 18 trebuiesc satisfăcute până la 31 Decembrie 1927.

Paragraful 18 nu specifică, personalul de birou sau și pentru muncitori?

Dată fiind această lacună legea este susceptibilă de mai multe interpretări și credem că suntem în intențiunea legiuitorului când spunem, că construirea de locuințe de către fabrici și întreprinderi industriale, se referă atât la personalul de birou, cât și la muncitorii angajați.

Căci numai așa este drept și uman.

Dar scopul legilor nu este altul după părerea noastră, decât acela de a îndulci cât mai mult raporturile între angajat și patron (ca să rămânem în cadrul discuției noastre) individ și colectivitate, stat și persoană.

Prin stricta aplicare a legii, s'ar produce o ameliorare mult simțită în actuala criză de locuințe.

Problema firește, încă s'ar fi soluționată dar am spus la început, că nu ne facem iluzii așa mari în urma declarațiilor rostite, constatăm însă și salutăm cu multe bucurie, frumose intențiuni și modestul început al dlui ministru Trancu Jași, de a ne scoate din acest greu impas.

Și bucuria noastră este sinceră.

și totuși cât e de scump zahărul

Zahărul în România ca și aiurea a devenit amar de scump. Motivul scumpierii continue a acestui criticol aproape de prima necesitate e puțin aplicabil.

E scump zahărul, nu doar că nu s'ar produce în cantități suficiente, ori că n'am avea producție indigenă și am fi nevoiți să importăm din Cehoslovacia sau de aiurea, plătiind o vamă enormă și pe vameșii puțin onorabili, ci din alte motive pe cari le vom examina într'un articol viitor.

Astăzi ne vom margini numai de a arăta cu cifre, suprafața de teren sămănată cu „nap de zahăr” cum le zicem noi în Ardeal.

Firește e de timpuriu să facem încă o statistică a producției de zahăr din acest an, deocamdată vom da un tablou statistic despre altceva.

Suprafața sămănată

După informațiunile ce le deținem în Europa, cu excepția Rusei suprafața sămănată cu scop de zahăr este de 1.639.000 hectare, față de 1.360.000 a anului trecut.

În Cehoslovacia terenul sămănat a scăzut aoul acesta la 270 mii hectare, dela 312 mii a anului trecut.

În Suedia la 4000 hectare, dela 40.000 hectare.

În Belgia a scăzut la 62 mii dela 72 mii.

În Holanda a scăzut la 62 mii dela 66 mii.

În Germania suprafața de 374 mii hectare a rămas aproape neschimbată.

În Austria a scăzut dela 20 mii la 19 mii hectare.

Scăderile acestea însă au fost compensate prin întinderea suprafețelor altor țări.

Astfel în Italia suprafața sămănată s'a ridicat dela 52 mii, la 85 mii hectare.

În Anglia dela 23 mii la 54 mii hectare.

În România dela 61.000 la 71.000.

În Iugoslavia dela 36 mii la 44 mii hectare.

În Polonia dela 174 mii la 178 mii.

În Bulgaria la 15 mii hectare dela o hectare din anul trecut.

Producția

Producția din acest an se evaluează în Europa la 6.034.000 tone zahăr brut, pe când în August trecut aceasta producția a fost de 7.420.000 tone. Producția rusească s'a ridicat la 1.250.000 tone, față de 1.183.000 tone a anului trecut. Și totuși zahărul e atât de scump.

INFORMAȚII

— **La transbordarea vagoanelor în material lemnos în gara Turda, nu se vor aplica taxe.** Direcțiunea Generală c. f. r. a pus în vedere tuturor organelor sale subalterne ca în cazurile când transbordarea vagoanelor cu material lemnos și altor mărfuri depe linia Abrud se efectuează în stația Turda de către lucrătorii particulari, nu se va aplica taxa de transbordare prevăzută la punctul 15 din tariful de mărfuri, făcându-se mențiunea despre aceste atât pe scrisoarea de trăsură cât și pe foaia de expediție.

În caz când transbordarea materialului lemnos se va face de stație, se va percepe suma de lei 460 de vagon.

— Noui dispozițiuni relative la exportul de sare.

Direcțiunea Generală a căilor ferate, încunostiințat toate Direcțiunile de Exploatare și inspecțiile de mișcare, că praful sărei de export deși este plătit în valută forte, fiind totuși mai mic ca al sărei de consum intern, pentru a se evita fraudele ce eventual s'ar putea face, de unii exportatori de rea credință, cu schimbarea destinației sărei de export, pe care ar putea să o vândă în țară, vă invităm a lua măsuri ca sub nici un motiv să nu se permită recarări sau reexpedieri pentru stațiuni din interiorul țării, a transporturilor de sare destinate exportului expediate de Salienele Statului la stațiunile de frontieră, contrar, cei vinovați vor suferi consecințele.

— Banca americana din Polonia proprietatei trustului de chibrituri.

După cum s'a anunțat a fost creată nu demult la Varșovia o nouă bancă sub numele „Banca americană din Polonia”. Ea și-a început activitatea și se ocupă în special cu creditele pe timp îndelungat în cercurile financiare din Polonia se arată că această bancă este proprietatea trustului polonez de chibrituri.

— Desvoltarea comunicațiilor poștale în Polonia.

Varșovia. Direcțiunea generală a poștelor din Polonia pregătește pentru anul 1927 o considerabilă sporire a rețelelor poștale. În primul rând vor fi deschise 160 oficii noi poștale dintre cari 90 în Vileșk, 50 în Lublinsk, și 20 în Varșovia.

— Sezonul industriei textile din Lodz Varșovia.

Sezonul de iarnă depe piața pro-

ductelor textile din Lodz este în toiul său. Un iuteres deosebit se constată la produsele de bumbac. Pe piața se caută deosebit floanele, barhent și plis. Transacțiile se fac în special cu achitarea imediată a capitalului. Unele fabrici au admis și credite. Acum câteva zile au sosit la Lodz reprezentanții unor firme engleze în vederea contractării comenzilor de pături militare, cioltari, pleduri, etc. destinate pentru coloniile engleze.

— Un împrumut leton în America Riga.

La Riga au sosit reprezentanții societății financiare americane „Fondation Co.” pentru a trata în privința împrumutului extern leton. Tratatul în privința împrumutului vor fi duse între reprezentanții societății și ministrul de externe al Letoniei.

— Fuziunea societăților de petrol din Polonia Varșovia.

Gvernul polonez a acordat aprobarea sa pentru fuzionarea câtorva societăți de petrol. Este vorba de contopirea societăților Dziedzice, ledlice, Vancouver, și Societatea carpatină franceză cu Societatea pe acțiuni carpatogalițană de petrol. Proprietarii de până acum ai acestor întreprinderi vor schimba acțiunile lor în acțiunile societății carpatogalițiene. Acțiunile vor fi reduse în raport 1 : 4, avându-se în vedere balanța în aur.

— Câmpina zahărului în Polonia Varșovia.

În întreaga Polonie seclă a fost cultivată pe o suprafață de 189.786 ha, de pământ. Față de anul trecut suprafața însemnată a crescut cu 9 la sută. Primul loc îl ocupă voevodatul Pozman, unde au fost lucrate pentru seclă 72 mii ha. Recolta seclălor este arătată în stirilor din oficiu ca mulțumitoare. Acu câteva zile, ministrul comunicațiilor a primit o delegație a cultivatorilor de seclă, tratându-se în privința acordării de vagoane pentru recenta campanie de zahăr. Numărul vagoanelor pentru acest transport va fi destul de redus, avându-se în vedere creșterea exportului de cărbuni.

Publicațiuni de licitație

În ziua de 20 Septembrie 1926, ora 10, se va ține licitație publică orală la Magazia Economatului Sft. Gheorghe pentru vânzarea de diferite obiecte degradate de lemnarie (brad, fag și stejar) cauciuc vechiu și diferite alte obiecte.

Informațiuni Magazin E. Brașov Str. Magaziei No. 1.

În urma adjudecării, concurenții vor depune imediat ca garanție asupra valorii obiectelor 10 la sută în numerar.

În ziua de 15 Septembrie 1926 la ora 11 se va ține licitație cu oferte închise și sigilate la Direcțiunea Mișcării. Cfr. Diviza M 5 București, Strada Frumoasă No. 51 pentru concesionarea exploatarei a chioșcului pentru vânzarea produselor R. M. S. din stația Arad.

Licităția va începe dela suma de 20.000 lei chiria anuală.

Pentru informațiuni doritorii se vor adresa la Diviza M 5 din București, Strada Frumoasă No. 51 sau la Inspecțiunile de Mișcare, Biuroul M 5 unde pot lua cunoștința de caetul de sarcini și de contractul tip.

În ziua de 20 Septembrie ora 10 se va ține licitație publică la Filiala Bistrița strada Lemnelor și Regiunea IX Cluj Calea Dorobanților No. 42 pentru darea în întreprindere a reparațiilor și amenajărilor ce urmează să se facă imobilului în care este instalat orfelinul de fete, „Principesa Olga Sturdza” din Bistrița. Valoarea lucrurilor de pe deviz este 179.229 lei.

Devizul precum și alte lămuriri se pot vedea la Birourile Filialei Bistrița și a Regiunei Cluj.

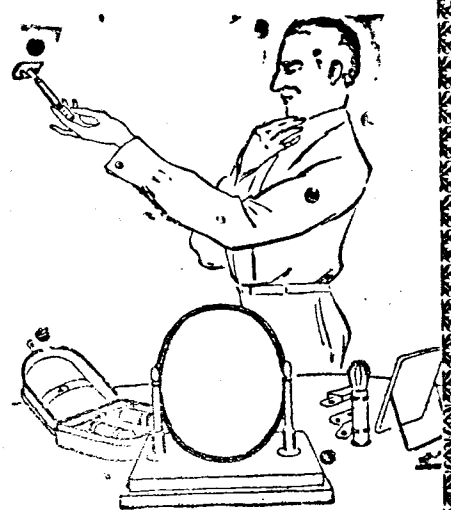
Barba netede și gulerul curat

sunt privilegiul societății elite și moderne de astăzi!

Dacă cumpărați un aparat de ras de I-a calitate „Unicum” și 10 lame „Unicum” pentru 180 lei, vă bărbierii pentru 3 lei în zece minute.

Mare asortiment de piese și aparate de ras la

Fiul lui Matia Kun Cluj, Calea Victoriei No. 2

Ca mărci cele mai bune bere sunt recunoscute!

berca albă „URSUS” -- berca neagră specială „HERCULES” a fabricii de bere CZELL din CLUJ

Să găsește pretutindeni!

ELEONORA SZILÁGYI S. A.

Fabrică autorizată pentru producerea de liqueururi, romuri și cognac, și

Prima Fabrică Română de șampanie CLUJ.

PRODUCE:

tot solul de liqueururi, romuri, cognac și punchuri de prima calitate și Iglonice autorizate prin legea sanitară.

Șampaniile excelente „Favorit”-sec, „Demi”-sec, „Extra”-sec și „Femina”.

Pivnițele societății sunt aprovizionate cu vinuri provenite din cele mai renumite podgorii aredelenești, din vechitul Regat și podgoriile Aradului.

Specialități: „Rózsamali”, „Som-dulce” (Comiță), „Rizling-dulce”, „Călugărul sur” și vinuri de „Asszu”.

Biroul central, pivnițele și fabrica de șampanie se află în CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 103.

Filiala: în REGHINUL-SĂSESC. (Casă proprie.)

16-52

Porțelan Rosenhal Veritabil

Pentru 12 persoane serviciu de masă 71 buc. Lei 4850.—
 „ 6 „ la fel „ „ 26 „ „ 1900.—
 „ 12 „ serv. de ceai ori cafea „ 1100.—
 Alpaca veritabil cuțit, furculiță și lingură 3 buc. „ 180.—

FISCHER sticlărie CLUJ

„TACĂMUL” FABRICA DE OBIECTE DE ARGINT CLUJ, Str. NICOLAE IORGA 11a.

FABRICĂ: Taçămuri, servicii de masă, obiecte de lux, etc. — Numai pentru revanzători Telefon 482-DAȚI ATENȚIE LA MARCA FABRICII!!!

Mare reducere de prețuri

la

Cauciucurile Continental

la magazinul

IOAN I. JILESCU

CLUJ, Strada Regina Maria No. 16.

Sticlărie și porțelan

geamantane pentru călătorie și gente de piele pentru doamne, mai ieftin cumpărați în

Magazinul „PARISIEN” Cluj, Calea Reg. Ferdinand 12.

Abonați „ARDEALUL,”

ÎN VEDEREA INTERNATELOR

Toate imprimările de contabilitate

Foi de zi, Evidența alimentelor, Tablouri, Chitanțe etc.

se pot procura la

LIBRARIA BOROS, CLUJ

Plăcile de Asbest (Eternit) „METEOR”

ale fabricii de eternit din Oșorheiu jud. Bihor

sunt cele mai durabile și mai plăcte! Acoperemântul nu are nevoie de îngrijire și reparare, rezistă tuturor tempestațiilor, precum și focului, e mai bun și mai ieftin ca cel de tînchea sau figla. Execut m-lucrările de acoperire în toate culorile și după toate sistemele moderne.

Acordăm garanție pentru calitatea materialului și manopera acoperișului Reprezentante în toate centrele de județe.

Abonati „Lemnul”

„CRISTAL”

VOPSEȘTE și CURĂȚĂ

CLUJ Telefon No. 500.